

Pensioen en alimentatie

30

In deze bijdrage wordt de invloed van pensioenregelingen op alimentatie en de indexering daarvan besproken. De casuïstische rechtspraak wordt geanalyseerd en voor zover mogelijk gerubriceerd.

Algemeen

Op enkele aandachtspunten die spelen bij (echt)scheiding dient voor de duidelijkheid te worden gewezen.

Bijzonder partnerpensioen

In geval van beëindiging van huwelijk geldt sinds 9 februari 1973 dat het tot de datum einde huwelijk verworven weduwepensioen toekomt aan de ex-echtgenote van degene die het pensioen verwierf. Sinds 1 augustus 1987 geldt ook het omgekeerde: weduwnaarspensioen verworven door de ex-echtgenote tot de datum van beëindiging huwelijk komt toe aan de ex-echtgenoot.

De invoering van het geregistreerd partnerschap per 1 januari 1998 heeft ertoe geleid dat partnerpensioen verworven tot de datum van beëindiging van het geregistreerd partnerschap aan de ex-partner toekomt. Tot slot geldt sinds de invoering van de Pensioenwet met ingang van 1 januari 2007 dat indien partnerpensioen is toegezegd aan de deelnemer met een niet-geregistreerde partner, het partnerpensioen verworven tot de datum van beëindiging van de relatie aan de ex-partner toekomt. Men spreekt van bijzonder partnerpensioen. Van het afsplitsen van bijzonder partnerpensioen kan contractueel worden afgezien. Zie art. 57 Pensioenwet (PW). Bijzonder partnerpensioen wordt op overeenkomstige wijze verhoogd als ingegane pensioenen. Een en ander wordt ontleend aan dezelfde pensioenregeling (art. 58 PW).

Bijzonder partnerpensioen treedt in de praktijk in de plaats van partneralimentatie, indien deze was verschuldigd. Indien geen recht op bijzonder partnerpensioen bestaat, kan in het kader van de procedure tot echtscheiding of tot ontbinding van een huwelijk na scheiding van tafel en bed het pensioenverweer worden gevoerd (art. 1:153 BW en art. 1:180 BW; zie W.P.M. Thijssen, 'Pensioenverweer: terug van weggeweest?', *EB* 2009, 65, afl. 10 en HR 30 juni 1972, *NJ* 1973, 280). Bij de vaststelling van alimentatie kan rekening worden gehouden met het ontbreken van bijzonder partnerpensioen (art. 1:157 lid 2 BW). Premie betaald voor het verwerven van partnerpensioen door een alimentatieplichtige kan ten laste komen van de draagkracht. Premie door een alimentatiegerechtigde te betalen voor een overlijdensrisicoverzeke-

ring bij ontbreken van bijzonder partnerpensioen kan in aanmerking worden genomen als onderdeel van de behoefte (HR 30 juni 1972, *NJ* 1973, 280). Premie voor een overlijdensrisicoverzekering vormt geen onderdeel van de behoefte als de alimentatiegerechtigde zelf in staat is een dergelijke voorziening te treffen (HR 27 februari 1976, *NJ* 1977, 90). Het in geval van hertrouwen door de alimentatiegerechtigde verloren gaan van een vooruitzicht op partnerpensioen na overlijden van de alimentatieplichtige kan reden zijn premie voor een overlijdensrisicoverzekering onderdeel van de behoefte te laten zijn (HR 12 december 1986, *NJ* 1987, 625). Het beschikbaar komen van vermogen voor de alimentatiegerechtigde uit hoofde van de verdeling van de huwelijksgoederengemeenschap is geen reden om bij het berekenen van de behoefte geen rekening te houden met de premie voor het sluiten van een overlijdensrisicoverzekering (HR 1 februari 2002, *NJ* 2002, 184 en *PJ* 2002/45). Art. 1:157 lid 2 BW moet niet restrictief worden uitgelegd in die zin, dat in een situatie waarin bijzonder partnerpensioen wordt afgesplitst, er geen ruimte meer zou bestaan voor het in aanmerking nemen van premie voor een overlijdensrisicoverzekering (HR 20 maart 2009, *PJ* 2009/93).

Pensioenverrekening

In de situatie waarin een huwelijksgoederengemeenschap werd ontbonden tussen 27 november 1981 en 1 mei 1995 diende in het kader van de verdeling pensioenverrekening te worden uitgevoerd. Pensioenverrekening is waardeverrekening in het kader van verdeling van een ontbonden huwelijksgoederengemeenschap. Uit de eisen van redelijkheid en billijkheid vloeit voort dat bij gebrek aan financiële middelen voor het uitvoeren van waardeverrekening ineens de waardeverrekening ook kon worden uitgevoerd door 'aan de pensioengerechtigde echtgenoot een voorwaardelijke uitkering op te leggen, die aan het leven van beide echtgenoten gebonden is, opeisbaar wordt naarmate de pensioentermijnen opeisbaar worden en kan worden uitgedrukt in een percentage daarvan' (HR 27 november 1981, *NJ* 1982, 503, *Boon-Van Loon*, r.o. 13).

Door de uitkering op een percentage van het pensioen te stellen, volgt deze de ontwikkeling van het pensioen. Voor deze bijdrage is van belang dat pensioenverrekening een rol kan gaan spelen bij het vaststellen van alimentatie terwijl de periodieke betalingen uit hoofde van pensioenverrekening betalingen zijn die dienen te worden verricht in het kader van de verdeling van de tijdens het huwelijk bestaande huwelijksgoederengemeenschap. Daar staat tegenover dat bij pensioenverrekening door betaling van een bedrag ineens door de overbedeelde aan de onderbedeelde partner de overbedeelde partner vermogen en daarmee draagkracht verliest. De onderbedeelde partner krijgt vermogen en daarmee een bron van inkomsten. Voor de duidelijkheid: pensioenverrekening diende te

1. Mr. W.P.M. Thijssen is advocaat bij Thijssen Pensioen Advocaten te Amstelveen.

worden gerealiseerd per datum inschrijving vonnis of beschikking waarbij scheiding van tafel en bed of echtscheiding werd uitgesproken. Pensioenverrekening kon contractueel worden uitgesloten. Van pensioenverrekening kan ook nog sprake zijn indien dit wordt overeengekomen in het kader van scheiding van tafel en bed, echtscheiding of beëindiging van een geregistreerd of niet-geregistreerd partnerschap.

Vermogen verkregen uit de verdeling van een ontbonden huwelijksgoederengemeenschap leidt in beginsel tot vermindering van de behoefte aan alimentatie (anders Hof 's-Gravenhage 25 november 1987, *NJ* 1990, 150, wel HR 1 december 2000, *PJ* 2001/67). De pensioenverrekening kan in het kader van vaststelling van de alimentatie leiden tot vermindering van de draagkracht van de alimentatieplichtige, ook al is pensioenverrekening onderdeel van scheiding en deling van een huwelijksgoederengemeenschap en tot vermindering van de behoefte (HR 5 oktober 1990, *NJ* 1991, 395, HR 1 december 2000, *PJ* 2001/67, Hof 's-Gravenhage 23 augustus 2006, *PJ* 2006/107, HR 29 september 2006, *NJ* 2006, 535 en *PJ* 2006/117, HR 19 januari 2007, *PJ* 2008/5).

Tot slot: in een verzoekschriftprocedure over alimentatie kan niet tevens een vordering ter zake pensioenverrekening aanhangig worden gemaakt, daar deze samenhangt met en onderdeel is van de boedelscheiding (Hof 's-Gravenhage 20 maart 1986, *NJ* 1987, 754).

Pensioenverevening

Bij scheiding van tafel en bed of echtscheiding ingeschreven op of na 1 mei 1995 is de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding (WVP) van toepassing. Toepassing van deze wet kan worden uitgesloten (art. 2 lid 1 WVP). Het wettelijk systeem van verevening houdt in dat de vereveningsgerechtigde recht op uitbetaling van 50% van het tijdens het huwelijk verworven ouderdomspensioen krijgt (art. 3 lid 1 WVP). Afwijkende vaststelling van het recht op uitbetaling is mogelijk (art. 4 WVP). Zolang de vereveningsplichtige na de scheiding deelnemer blijft aan de pensioenregeling waaraan hij het te verevenen ouderdomspensioen ontleent en sprake is van een eindloonregeling, volgt het recht op uitbetaling de verhogingen van het ouderdomspensioen gerelateerd aan algemene verhogingen van het loon van de vereveningsplichtige. Het volgt niet de carrièrestijgingen. Vanaf de datum van beëindiging van de deelneming (hetzij vóór de pensioendatum, hetzij bij ingang van het ouderdomspensioen) volgt het de verhogingen die de pensioenaanspraak respectievelijk het pensioenrecht ondervindt.

Vanuit dogmatisch oogpunt rijst de vraag of, en zo ja in hoeverre, het te verevenen pensioen 'meetelt' bij het vaststellen van de draagkracht voor de berekening van alimentatie. Drie modellen zijn denkbaar (vgl. Th.L.J. Bod, *De wettelijke regeling van pensioenverevening bij scheiding* (oratie), Zwolle: W.E.J. Tjeenk Willink 1994, p. 8 en 23 e.v.):

- Het te verevenen pensioen (dat wil zeggen: het recht op uitbetaling en het deel van het pensioen dat aan de gepensioneerde zelf blijft toekomen) telt niet mee voor de berekening van de draagkracht daar pensioenverevening als bijzondere regeling voor de verdeling van pensioeninkomen heeft te gelden ten opzichte van de meer algemene regeling van art. 1:157 BW, art. 1:169 BW en art. 1:182 BW (door Bod, t.a.p. als de 'meest zuivere' benadering gekwalificeerd);
- Het deel van het te verevenen pensioen dat krachtens de WVP aan de gepensioneerde wordt toebedeeld telt mee voor de bepaling van de draagkracht daar dit inkomen voor de alimentatieplichtige blijft;
- Het te verevenen pensioen blijft volledig meetellen voor het bepalen van de draagkracht ondanks het feit dat een deel daarvan uit hoofde van pensioenverevening aan de vereveningsgerechtigde toekomt, omdat het ondanks het bestaan van het 'recht op uitbetaling' op grond van pensioenverevening inkomen van de alimentatieplichtige blijft (deze blijft immers de begunstigde; vgl. W.P.M. Thijssen, 'Het zelfstandig recht op uitbetaling uit het voorstel van wet Verevening pensioenrechten bij scheiding: een civielrechtelijk gedrocht', *AA* 1991, p. 998 e.v.).

Zo dogmatisch als de kwestie hier wordt gepresenteerd is deze in de rechtspraak niet aan de orde geweest. In de rechtspraak wordt het systeem van de tweede bullet gevolgd. Zie de hiervoor aangehaalde rechtspraak ten aanzien van de invloed op alimentatie van pensioenverrekening. Uit de daar genoemde uitspraak Hof 's-Gravenhage 23 augustus 2006, *PJ* 2006/1007 volgt dat, indien aansluitend op het eindigen van alimentatie geen recht op pensioenverevening ontstaat, dit niet zonder meer betekent dat een alimentatie dient te worden verlengd. Uit Rb. Arnhem 6 juni 1995, *PJ* 1995/20 en HR 1 december 2000, *PJ* 2001/67 volgt dat alimentatie kan eindigen in verband met het ontstaan van het recht op uitbetaling van ouderdomspensioen op grond van de WVP nadat de aanvraag redelijkerwijs kan zijn gerealiseerd. Het niet bestaan van een recht op pensioenverevening voor een alimentatiegerechtigde omdat dit bij huwelijkse voorwaarden was uitgesloten, betekent niet dat de alimentatie op grond van de redelijkheid en billijkheid een component dient te bevatten om de alimentatiegerechtigde in staat te stellen een pensioenvoorziening te treffen (Rb. Haarlem 28 augustus 2007, zaaknr. 130617/06-9085 en 137983/07-2723). In deze zaak was geen beroep gedaan op art. 1:157 lid 2 BW.

Conversie houdt in dat pensioenverevening wordt gerealiseerd door het bijzonder partnerpensioen en het recht op uitbetaling van ouderdomspensioen om te zetten in een eigen recht op ouderdomspensioen voor de gerechtigde op bijzonder partnerpensioen c.q. de verevenings-

gerechtigde (art. 5 WVP). Conversie kan de volgende consequenties hebben:

- De alimentatiegerechtigde/vereveningsgerechtigde zou kunnen stellen in aanmerking te komen voor het pensioenverweer omdat een bijzonder partnerpensioen na conversie ontbreekt (daartegen kan het verweer luiden dat conversie uitsluitend op basis van overeenkomst tot stand kan komen, zodat het ontbreken van bijzonder partnerpensioen een consequentie is van een keuze van de alimentatiegerechtigde; een beroep op dwaling kan worden voorkomen door in de overeenkomst tot conversie een beroep op het pensioenverweer uit te sluiten);
- De alimentatiegerechtigde zou kunnen stellen dat gedurende de periode tot de pensioendatum van de alimentatieplichtige/vereveningsplichtige ingevolge het bepaalde in art. 1:157 lid 2 BW respectievelijk art. 1:169 lid 2 BW of art. 1:182 BW aan de alimentatie een component dient te worden toegevoegd voor het sluiten van een overlijdensrisicoverzekering op het leven van de alimentatieplichtige gezien het ontbreken van bijzonder partnerpensioen (tegen dit standpunt pleit hetzelfde argument als tegen het standpunt dat het pensioenverweer zou kunnen worden gevoerd);
- De alimentatieplichtige zou kunnen stellen dat vanaf de ingang van het door conversie verkregen ouderdomspensioen van de alimentatiegerechtigde minder alimentatie behoeft te worden voldaan daar de behoefte afneemt (voor dat standpunt is veel te zeggen indien het ontbreken van bijzonder partnerpensioen ondanks het voorgaande door de alimentatieplichtige is gecompenseerd).

Draagkracht en behoefte: lijnen in de rechtspraak

In het navolgende wordt op basis van de aangereikte bouwstenen ingegaan op specifieke jurisprudentie met betrekking tot het vaststellen van de draagkracht van de alimentatieplichtige en de behoefte van de alimentatiegerechtigde.

Draagkracht

De gevolgen van pensioeningang voor de draagkracht kwamen aan de orde in HR 15 juli 1987, *NJ* 1988, 108 (bij het bepalen van de 'draagkracht' van de alimentatieplichtige dient mede rekening te worden gehouden met een pensioen dat de alimentatieplichtige geheel voor het huwelijk en buiten Nederland heeft opgebouwd), in Hof 's-Gravenhage 3 april 2002, *PJ* 2002/137 (vermindering van de draagkracht als gevolg van de keuze om gebruik te maken van een VUT-regeling werkt volledig door voor vaststelling van de draagkracht van de alimentatieplichtige, geen verplichting tot restitutie van te veel betaalde alimentatie over de periode tussen ingang van de VUT en de datum van het arrest in verband met het consumptief

karakter van alimentatie), Hof 's-Gravenhage 30 januari 2002, *PJ* 2002/138 (vermindering van het inkomen van de alimentatieplichtige in verband met beëindiging van nevenwerkzaamheden op 68-jarige leeftijd diende volledig in aanmerking te worden genomen bij vaststelling van de gewijzigde draagkracht voor de berekening van alimentatie), Rb. Zutphen 8 maart 2007, *PJ* 2007/70 (toekomstige pensionering van een alimentatieplichtige beïnvloedt weliswaar diens draagkracht, maar niet de behoefte van de alimentatiegerechtigde zodat deze toekomstige omstandigheid de hoogte van de alimentatie niet doet afnemen indien de daling van de draagkracht geen invloed heeft op de mogelijkheid in primaire levensbehoeften te voorzien en kan worden gecompenseerd door intering op vermogen, toekomstige daling van het inkomen als gevolg van pensionering is geen reden de duur van alimentatie te beperken) en Rb. Leeuwarden 10 december 2008, *PJ* 2009/12 (een lopende alimentatie werd niet verlaagd bij vrijwillig gebruik maken van een prepensioenregeling waardoor de draagkracht van de alimentatieplichtige daalde, terwijl de behoefte van de alimentatiegerechtigde niet was gewijzigd).

De invloed van het betalen van pensioenpremie anders dan voor partnerpensioen op de draagkracht kwam aan de orde in Rb. Haarlem 28 augustus 2007, zaaknr. 130617/06-9085 en 137983/07-2723 (op het salaris van de alimentatieplichtige ingehouden pensioenpremie komt ten laste van de draagkracht gegeven de situatie dat deze pensioenpremie in verhouding tot het salaris van de alimentatieplichtige niet bovenmatig is), Rb. Roermond 18 juni 2008, *PJ* 2008/89 (geen vermindering van de draagkracht aangenomen in verband met het sluiten van een verzekering door de alimentatieplichtige om gemis aan pensioenopbouw als gevolg van ontslag te compenseren), Rb. Almelo 13 augustus 2008, *PJ* 2008/108 (de vergoeding aan een alimentatieplichtige toegekend in verband met ontbinding van zijn arbeidsovereenkomst mocht voor een evenredig deel worden aangewend voor pensioenbreukheling, maar diende voor het overige in aanmerking te worden genomen bij de berekening van de draagkracht, ook wanneer de alimentatieplichtige een slechte arbeidsmarktpositie heeft en het deel van de vergoeding dat niet voor pensioenbreukheling is aangewend daarom aanwendt voor het opzetten van een onderneming om daarmee inkomsten te genereren) en Hof Amsterdam 30 december 2008, *PJ* 2009/94 (bij het berekenen van de draagkracht van de alimentatieplichtige dient geen rekening te worden gehouden met een vrijwillig betaalde pensioenpremie, indien de alimentatieplichtige niet aantoonbaar dat hij een pensioentekort heeft).

Varia

In het kader van de draagkrachtberekening komen met regelmaat kwesties aan de orde die zich niet goed laten rubriceren. Daarom wordt deze casuïstische jurisprudentie hier chronologisch behandeld. Uit HR 26 maart 1999,

NJ 1999, 430 volgt dat voor de draagkracht mede bepalend kan zijn vermogen in een pensioenvennootschap dat niet dient ter dekking van pensioenverplichtingen en dat daarom aan die vennootschap kan worden onttrokken. In HR 12 december 2008, NJ 2009, 13 luidde het oordeel dat het van de feitelijke omstandigheden afhangt of in een concrete situatie, waarin zowel de alimentatieplichtige als de gerechtigde over vermogen beschikken, kan worden gevergd dat op het vermogen wordt ingeteerd voor het vaststellen van zowel de draagkracht als de behoefte aan alimentatie.

HR 29 mei 2009, PJ 2009/133 ging over afkoop van pensioen: de Conclusie van de A-G was dat als pensioen is afgekocht, voor de bepaling van de draagkracht het pensioen geacht wordt niet te zijn afgekocht.

Het 'vergeten' van pensioendeling rechtvaardigde geen beroep op dwaling ten aanzien van de alimentatieplicht in Rb. Arnhem 8 december 2008, PJ 2009/136.

Behoefte

Veel rechtspraak betreft de vraag of een alimentatietermijn dient te worden verlengd. In HR 29 oktober 1999, NJ 2000, 62 werd geoordeeld dat de mogelijkheid voor een alimentatiegerechtigde om de uitkering ineens uit hoofde van pensioenverrekening aan te wenden voor een ouderdagsvoorziening, niet voldoende grond vormt voor het eindigen van alimentatie op grond van het overgangsrecht uit de Wet limitering alimentatie (WLA).

In HR 28 januari 2000, NJ 2000, 392 oordeelde de Hoge Raad dat de mogelijkheid voor de alimentatiegerechtigde op vermogen in te teren of dit vermogen om te zetten in een lijfrente onvoldoende grond is voor het beëindigen van een alimentatie op grond van de overgangsregeling uit de WLA.

De afbouwregeling met een termijn van elf jaar, die onderwerp was van HR 5 september 2003, PJ 2003/139 nadat vijftien jaar alimentatie was betaald, hield stand omdat de alimentatiegerechtigde fulltime had kunnen werken, had kunnen reserveren voor een ouderdagsvoorziening, een arbeidsongeschiktheidsverzekering had kunnen sluiten en een extra voorziening had kunnen treffen voor aanvulling van de AOW en pensioen.

Verlaging van het inkomen van de alimentatiegerechtigde als gevolg van pensioeningang op de leeftijd van 62 jaar stond in Hof 's-Gravenhage 23 augustus 2006, PJ 2006/107 niet in de weg aan een beroep op de WLA, daar pensioenering niet verplicht was, ook niet als de draagkracht van de alimentatieplichtige voldoende zou zijn voor voortzetting van de alimentatie.

De Rb. Roermond oordeelde op 25 juni 2008, PJ 2008/90 dat op grond van de overgangsregeling van de WLA geen recht op verlenging van de alimentatie bestond, daar de alimentatiegerechtigde beschikte over AOW en een ABP-pensioen en de alimentatiegerechtigde niet had aangetoond geen eigen inkomen met corresponderende pensioenverwerving te kunnen verwerven.

Het Hof 's-Gravenhage 8 april 2009, PJ 2009/134 beëindigde een alimentatie op grond van de WLA omdat de alimentatiegerechtigde een schenking had ontvangen. Te veel betaalde alimentatie diende te worden gerestitueerd. Het Hof 's-Hertogenbosch 28 mei 2009, PJ 2009/135 beëindigde de alimentatie niet, maar oordeelde tot afbouw van de alimentatie, waarop de WLA niet van toepassing was daar van de alimentatieplichtige niet kon worden gevergd na de scheiding voltijds te gaan werken om meer pensioen op te bouwen.

Indien een niet-wijzigingsbeding (art. 1:159 BW) is overeengekomen dat geldt tot de pensioendatum van de alimentatieplichtige, kan de alimentatie vanaf de pensioendatum worden gewijzigd. De alimentatie dient te blijven voldoen aan de wettelijke maatstaven (HR 5 maart 2004, PJ 2004/78).

De mogelijkheid voor een alimentatiegerechtigde om zelf in (oudedags)inkomen te voorzien kan van invloed zijn op de behoefte en daarmee op de alimentatie. Uit HR 29 januari 1988, NJ 1988, 1031 volgt dat indien de alimentatiegerechtigde een eigen inkomen uit arbeid verwerft dat de inkomensbehoefte ongeveer dekt, en daarnaast alimentatie van de alimentatieplichtige ontvangt, bij het opnieuw vaststellen van alimentatie op grond van een wijziging van omstandigheden mede in aanmerking mag worden genomen dat de alimentatiegerechtigde de mogelijkheid had om voor zichzelf een aanvullende ouderdagsvoorziening te treffen.

In de uitspraak van 25 november 1994, NJ 1995, 300 oordeelde de Hoge Raad dat bij het vaststellen van alimentatie nadat de alimentatiegerechtigde de leeftijd van 65 jaar heeft bereikt, betekenis mag worden toegekend aan de omstandigheid dat de gerechtigde heeft nagelaten een behoorlijke ouderdagsvoorziening te treffen, indien haar daarvan een relevant verwijt kan worden gemaakt.

HR 26 november 1999, NJ 2000, 329 betrof de situatie waarin de alimentatiegerechtigde over vermogen beschikte dat mede als pensioenvoorziening diende te worden aangemerkt omdat de gerechtigde niet over een pensioenvoorziening beschikte. Dan is het niet redelijk van de gerechtigde te vergen op dat vermogen in te teren door een deel daarvan aan te wenden voor levensonderhoud.

Het Hof 's-Gravenhage 20 maart 2002, PJ 2003/11 beëindigde een alimentatie in de situatie waarin geen recht op pensioenverrekening of -verevening bestond, omdat de alimentatiegerechtigde over voldoende eigen inkomen beschikte om de behoefte te dekken en dat vermogen niet anders dan voor incidentele uitgaven behoefde aan te spreken.

Indexering

Alimentaties worden op grond van art. 1:402a BW jaarlijks geïndexeerd met de loonindex. Deze indexering leidt tot uitholling van het inkomen van de alimentatieplichtige

indien zijn inkomen de loonindex niet volgt. In de praktijk plegen pensioenen hooguit met de prijsindex te worden geïndexeerd. De financiële problemen waarmee pensioenfondsen kampen betekenen dat pensioenen ontleend aan pensioenfondsen in het geheel niet worden geïndexeerd of de prijsindex slechts ten dele volgen. De sterk verminderde beleggingsopbrengsten van pensioenvermogens ondergebracht bij verzekeraars betekenen dat pensioenen ondergebracht bij verzekeraars eveneens bij lange na niet de prijsindex volgen. Verzekerde pensioenen plegen namelijk te worden geïndexeerd aan de hand van het door de verzekeraar behaalde beleggingsrendement. Deze situatie leidt tot uitholling van het inkomen van alimentatieplichtigen met pensioeninkomen. Op Kamervragen met betrekking tot respectievelijk de indexering van alimentaties in het algemeen en partneralimentatie ant-

woordde de Minister van Justitie bij brieven door de Tweede Kamer ontvangen op 2 juni 2009 en 9 oktober 2009 (*Kamerstukken II 2008/09, Aanhangsel 2794, p. 5871-5872* en *Kamerstukken II 2009/10, Aanhangsel 300, p. 647-648*) dat de alimentatieplichtige die van mening is de alimentatie niet meer te kunnen opbrengen zich uiteindelijk tot de rechter zal moeten wenden. Voor wetgevende maatregelen om alimentatieplichtigen te beschermen zag de minister geen reden.

Hof Leeuwarden 10 maart 2009, *PJ 2009/95* oordeelde dat indien naast alimentatie recht op uitbetaling van ouderdomspensioen krachtens de WVP bestaat, het totale bedrag de wettelijke indexering volgt omdat het recht op uitbetaling van ouderdomspensioen subsidiair van aard is ten opzichte van het recht op alimentatie.